

Ur *Den Kommunistiska Internationalen* N:o 1. (1920)

KORRESPONDENS

Brev från Tjeckoslovakien

För att kunna skildra de nuvarande förhållandena i den Tjeckoslovakiska republiken måste jag i korthet rekapitulera de tilldragelser, som står i samband med den 28 oktober 1918.

Den 28 okt., då underrättelsen om Österrikes kapitulation anlände till Prag, förklarade sig de historiskt böhmiska länderna Böhmen, Mähren, Schlesien och Slovakien självständiga och tillsatte en provisorisk regering, kallad "nationalutskottet" med M. Kramar i spetsen. Nationalutskottet blev senare genom överenskommelse mellan alla partier utvidgat och förklarat såsom den första definitiva regeringen. Den var en koalitionsregering, i vilken alla tjeckiska och slovakiska partier, anarkisterna icke undantagna, deltog. Omvälvningen försiggick utan blodsutgjutelse, ty de pr telefon från Wien begärda repressivåtgärderna återkallades, och de ungerska regementen, med vilkas tillhjälp den österrikiska regeringen försökte hålla de revolutionära rörelserna i Böhmen i schack, förmåddes lämna Prag och resa hem. Tyskarna erkände visserligen icke republiken utan bildade en egen regering med avsikt att införliva "Sudetenland", såsom de benämnde Böhmens, Mährens och Schlesiens tyska områden, med Tyskland eller Tysk-Österrike. Men denna regering hade blott kort varaktighet, ty de tyska städerna insåg snart hopplösheten i sin situation och gav sig utan motstånd åt de tjeckiska trupperna; och endast på enstaka ställen kom det till obetydliga sammanstötningar. Utan allvarligare strider besattes även Slovakien. Gränsen mot Ungern var en längre tid obestämd och fastställdes slutligen så, att den utom slovakerna omfattade även 3/4 million magyarer. Till republiken anslöt sig även Karpat-ryssarna.

Den tjecko-slovakiska republiken, såsom den faktiskt uppstod och även sedermera erkändes av Parisfreden, är icke en enhetlig statsbildning i nationell bemärkelse utan det forna Österrike i förminskad skala, ty i republiken bor tyskar, polacker, magyarer och Karpat-ryssar, vilka sistnämnda skall ha sin egen författning.

Utom den 28 okt. må även anföras den 14 okt. Till denna dag hade en socialistisk kupp förberetts, generalsträjk proklamerats och flygblad utdelats. Men den 14 okt. tågade de magyariska och tyska regementena in på de tjeckiska städernas gator, slog läger därstädes, och dagen förflöt i stillhet. Den stora dåligt organiserade aktionen blev om intet. Det oaktat var den icke utan betydelse: de överdrivna underrättelserna om densamma nådde till fronten och bidrog i hög grad till arméns upplösning.

Under kriget fanns det i den tjecko-slovakiska nationen blott helt få, som sympatiserade med Österrike. Det var egentligen blott de stor-industriella och finanskapitalistiska herrarna, som hoppades på styrka och ny vinning av centralmakternas seger, och det katolska prästerskapet, som i dynastin såg sitt största och kanske enda stöd. Trots detta gjorde en del av de socialdemokratiska ledarna i österrikisk politik.

Men denna fann blott ringa gensvar hos de proletära massorna, vilkas antiösterrikiska tänkesätt mera bottnade i hat till monarkin och dynastin än i en medveten längtan efter nationell självständighet. Gentemot några av sina partiledares förnuftsgrunder, som var övertygade om, att Österrike skulle äga bestånd även efter kriget, och att man därför även för framtiden måste räkna med dess existens, kände massorna instinktmässigt, att av denna stat intet mer var att vänta, och att proletariatets framtid blott vore möjlig på Österrike-Ungerns ruiner. Därefter handlade de också.

Enligt uppgift av nationalsocialisten Klofac, som var tjeckoslovakisk minister för nationalförsvaret, var 70 proc. av alla soldater socialister. Det vore orätt att tänka, att det uteslutande

var nationalismen, som drivit de tjeckiska och slovakiska arbetarna in i soldaternas led; en stor del av dem var i själva verket medvetna om, vilket framsteg för socialismen den egna statens nederlag betydde. Arbetarna kände Karl Marx' mening om Österrike och drömde redan då – åtminstone i Amerika och Frankrike – om en socialistisk republik. Att ett förbund med det egna landets bourgeoisie och anslutningen till en främmande imperialism skulle få så ödesdigra följder, som härens fientliga uppträdande mot den proletära revolutionen i Ryssland, därpå tänkte då för tiden ingen mitt i den revolutionära krigsyran mot Österrike, och det fanns heller ingen, som teoretiskt hade dryftat dessa principiella spörsmål.

Men under krigets fortgång, då centralmakternas chanser blev mindre, minskades även antalet austrofila politiker, och till sist återstod av dessa endast doktor Bohumir Smeral med ett fåtal anhängare. Dr Smeral blev föremål för oerhörda angrepp i den borgerliga pressen, vilka stegrades i samma mån, som pressfriheten tillväxte, och som efter revolutionen av den 28 okt. förvandlades till ett formligt skrån av förbittring och personliga hotelser. Sin austrofila politik försökte dr Smeral att försvara ända in i det sista. Han försvarade den av opportunistiska skäl; hans avsikt var i dessa tider av förföljelse att skydda arbetarna, rädda deras press, deras organisation och egendom; även ansåg han nödvändigt, att åtminstone i Böhmen en österrikisk grupp kvarstode, med vilken monarkin sedermera kunde inleda förhandlingar.

På den motsatta flygeln av det socialdemokratiska partiet stod en annan grupp, nationellt färgad och fientlig mot Österrike, anförd av Modrãcek och den nuvarande upplysningsministern Habermann. Dessa båda strömningar stod i häftig strid med varandra, och denna kamp blev ännu mera tillspetsad, då de första underrättelserna om den bolsjevistiska revolutionen anlände till Böhmen. Smerals fiender förstod absolut icke betydelsen av den ryska oktoberrevolutionen och såg i denna först och främst ett tillskott av styrka åt centralmakterna men även en fara för Tjeckoslovakiens självständighet. Den förste, som förstod den ryska proletära revolutionens bärkraft, och som trots de vansinniga underrättelserna om den samma dock trodde på möjligheten av dess seger, var Smeral. I detta ögonblick ställde sig även det långt övervägande flertalet av det tjeckiska proletariatet, vars sympatier – mera personliga än politiska – redan under den borgerliga pressens råa angrepp lutade åt Smeral, på hans sida. Då började en allvarlig kamp.

Under november 1918, blott några veckor efter uppnåendet av den nationella självständigheten, kom de första kamraterna, med Muna i spetsen, från Ryssland till Böhmen. De kastade det första ljuset över det kaos av lögn, som berättades om förhållandena i Ryssland. De brakte också de första underrättelserna om det verkliga motivet för de tjeckoslovakiska legionärernas fientliga uppträdande mot sovjetregeringen och om den roll, som nationalrådet och professor Masaryk därvid hade spelat. Legionärerna ansågs ända till denna tidpunkt för hjältar, och presidentens auktoritet var oantastlig. Munas ankomst till Böhmen blev en epok i Tjeckoslovakiens socialistiska rörelse, och först vid denna tidpunkt började ett skarpt och medvetet andarnas åtskiljande. Storbourgeoisin insåg strax den hotande faran. Till storbourgeoisin anslöt sig småborgardömet. Detta hoppades naivt, att de gamla goda fredstiderna snart skulle återvända efter krigets slut. Lyckokänslan över att dessutom ha avskakat det habsburgska oket var allt för stor, och likaså stor var deras fruktan för det nya och ovissa, som deras längtan efter lugn. Muna störde dem. Han ansågs antingen för en inre fiende eller gjordes till en mycket populär man i detta ords bästa eller sämsta bemärkelse. Hans namn var på allas läppar, i alla tidningar, hördes på alla möten, i alla varietéer och kabareter. De vildaste historier om honom var i svang. Det berättades, att han låtit avrätta hundratals legionärer, och om de miljoner, han mottagit av tyskarna. Muna häktades en gång i Prag men lösgavs åter efter några timmar. Kramars regering kände sig icke säker. Bakom Muna stod massorna. En slugare taktik än förföljelsen var nödvändig gentemot den hotande bolsjevismen.

De ryska kamraterna påbörjade genast en intensiv agitation bland bergvärksarbetarna i Kladno. En stor mängd talare utsändes också av de moderata "socialisterna". Men kampen slutade med en avgjord seger för kommunismen. 56,000 gruvarbetare ställde sig på den tredje internationalens grund, förklarade sig för proletariatets diktatur och den direkta aktionen och upprättade arbetarråd. Kladno spelar ännu i dag en egendomlig och för tjeckoslovakiska förhållanden säregen roll, och detta såväl inom republiken i sin helhet, som ock inom det socialdemokratiska partiet. Partiet tiger, överser med alla försyndelser mot partidisciplinen och erkänner Kladnoborna såsom partikamrater. Regeringen åter söker försoffa Kladno. Den tillmötesgår gruvarbetarnas alla önskingar, har tålmod med deras små lagöverträdelser, behandlar dem väl och skickar sitt bästa mjöl och fett till Kladno.

Men ankomsten av de ryska kommunisterna utövade också ett stort inflytande på klyvningen av det socialdemokratiska partiet. Habermann kvarstod visserligen i partiet, men den ytterligt gående högra flygeln bröt sig ut, och Modrãcek bildade ett nytt parti med namnet "framstegsvänliga socialistiska partiet" och omändrade sitt veckoblad "Socialistiske Listy" till en daglig tidning "28. Rijen". Men de "framstegsvänliga socialisterna" hade över huvud taget inga anhängare bland proletariatet. Fraktionen rekryterades isynnerhet genom överlöpare från bourgeoisin, mest lägre ämbetsmän, och dess huvudsakliga och f. n. till och med enda mål är kampen mot bolsjevismen. För att kämpa mot denna strömning grundade Smeral veckobladet "Socialni Demokrat", i vilket han på det försiktiga sätt, som är honom eget, försvarar de kommunistiska idéerna. Kladnos veckoblad, "Kladenská Svoboda", började komma ut tre gånger i veckan och redigerades av Muna. På ren kommunistisk ståndpunkt har också tidningen "Jiskra" (Trébic i Mähren) ställt sig. Endast dessa två tidningar i Tjeckien är kommunistiska. Även kan man anse den i Wien utkommande tidningen "Prukopnik Svobody" såsom bolsjevistisk. Ett par tidningar i Bränn sympatiserar visserligen också med bolsjevismen och skriver artiklar och notiser med kommunistiskt innehåll, men då de är tvungna att ställa denna sin kommunistiska värksamhet i samklang med den socialdemokratiska politiken och även ofta med regeringens politik, så åstadkommes ett resultat, som varken är fågel eller fisk. De kommunistiska anarkisternas kulturveckoblad "Cerven" har åstadkommit mycket för utbredningen av de kommunistiska idéerna i Böhmen men gör det omöjliga försöket att försona bolsjevismen med den gamla anarkismen. Mellan högra och vänstra flygeln av det socialdemokratiska partiet står centern, anförd dels av politiker, som ännu tror på parlamentarismen (Nëmec, den nuvarande ministerpresidenten Tusar, ordföranden i nationalförsamlingen Tomàsek), dels av sådana, som ännu tvekar mellan de båda riktningarna, såsom redaktören för parti-centralorganet "Pràvo Lidu", Stivin. "Pràvo Lidu" med sina varandra motsägande artiklar, som byter om sitt skrivsätt allt efter den politiska situationens växlingar, ger en verklighetstrogen bild av denna center. Men även den vänstra flygeln är icke homogen utan delad i tvenne åskådningar; den ena är rent kommunistisk, den andra företrädes av den marxistiske teoretikern Skalàk. På den tredje internationalens grund står visserligen hela vänstra flygeln, men Skalàk, som hoppas, att hela partiet skall låta vinna sig för tredje internationalen, håller på partiets enhet och är beredd att försvara denna mot kommunisterna.

Under januari förövades av två skolynglingar ett misslyckat revolverattentat mot dåvarande ministerpresidenten dr. Kramar, på grund av vilket man hade kunnat draga den slutsatsen, att de båda ynglingarna hade en organisation bakom sig. Åklagarmaktens försök att sätta attentatet i samband med Muna och de ryska kommunisterna, misslyckades fullständigt. Under mars ägde såväl i nordvästra Böhmen stora tysknationella demonstrationer rum, vilka regeringen påstod vara en början till en redan förberedd tysk revolution, som också demonstrationer, där det i Kaaden och i Karlsbad kom till blodutgjutelse. I somras sträjkade i norra Böhmen de anarkistiska gruvarbetarna, och även i Ostrau utbröt en oorganiserad sträjk, som intetdera av de socialistiska partierna ville bära ansvaret för. De båda sträjkerna var dock av kort

varaktighet, ty de socialistiska och anarkistiska ledarna övertalade de sträjkande att återgå till arbetet. I Eisenetz gjorde i juli ett huvudsakligen av ryska soldater sammansatt regemente myteri och utdelade bolsjevistisk lösen. Regeringens beteende gentemot detta uppror är mycket betecknande. Regimentet bemäktigade sig staden, insatte soldatråd, för i ett erövrat järnvägståg till Klatau, som det likaledes besatte och styrde sedan sin kosa i riktning mot Pilsen, där stora ammunitions- och vapenfabriker är belägna. Intet beväpnat motstånd gjordes mot de sammansvurna. utan en deputation skickades i automobil från Prag, vilken talade å presidenten Masaryks vägnar, lovade soldaterna att tillmötesgå deras önskningar och förmådde dem att återvända till sina kasärner. Under de därpå följande domstolsförhandlingarna överskyldes myteriets kommunistiska karaktär, och straffen blev, mot all förväntan, lindriga. De största demonstrationerna ägde emellertid rum i slutet på maj. I alla större tjeckiska städer hade kunngörelser mot livsmedelsockrarna såsom en ”sista varning” uppspikats och razzior företagits med det resultat att mera ökända ockrare blev utpekade och måste avlägga ed att icke hädanefter spekulera. I Prag och Kladno blev vid dessa tillfällen handelsbutikerna stormade.

Tre veckor därefter, den 15 juni, förrättades i Böhmen och Mähren de kommunala valen. Man valde efter den allmänna, lika, ja t. o. m. obligatoriska rösträttens grundsatser, enligt vilka de förestående valen till nationalförsamlingen skall förrättas. De avslutade valen kunde därför giva en föreställning om sammansättningen av det blivande parlamentet. Resultatet av de kommunala valen blev en 55-procentig socialistisk majoritet, naturligtvis under den förutsättningen, att man såsom socialister även kunde räkna de småborgerliga nationalsocialisterna, med vilka socialdemokratien då ingick förbund. (Tillsammans med de tyska socialdemokraterna uppgick resultatet till 62 proc. av alla röster.) Flertalet av de övriga tjeckiska rösterna erövrades av agrarerna, och Kramars nationaldemokrati låg efter med endast en ringa bråkdel. Den sista regeringen med dr. Kramar i spetsen blev bildad av de enskilda partierna i samma proportion som de tjeckiska partierna i det blivande österrikiska parlamentet. Kommunalvalen gav dock vid handen, att den politiska situationen i Böhmen förändrat sig, och att nationaldemokraterna beklädde flera platser i regeringen, än sig borde. Majdemonstrationerna och de kommunala valen störtade regeringen, och det bildades en ny av socialdemokrater, nationalsocialister och agrarer, och från vilken nationaldemokraterna var utestängda. I spetsen för denna regering, som presidenten Masaryk utan ironi, men eufemistiskt, kallade ”stads- och lantbefolkningens värkställande regering”, ställdes socialdemokraten Tusar.

Den gamla regeringens sista åtgärd var häktandet av Muna och hans kamrater. Till detta beslöt sig Kramar först omedelbart före sin avgång, förut hade han icke haft mod därtill, och med denna sin åtgärd har han, såsom det vill synas, haft tvenne medel i sikte: för det första att kasta ett offer i den tjutande bourgeoisins gap, för det andra att bereda den nya, till hälften socialistiska, till hälften agrariska regeringen svårigheter. Stannade Muna i fängelset, trädde en stor del av arbetarbefolkningen i opposition; frigavs Muna, skulle regeringen störtas av de uppretade bönderna. Dr. Kramar hade icke missräknat sig. Kamrat Muna blev ett offer för politiska ränker. Han sitter fortfarande i fängelse. Ingen skulle ha varit lyckligare än den nuvarande karaktärlösa regeringen, om Muna hade förklarat sig vara rysk medborgare, och om den hade kunnat utvisa honom. Man skänkte honom också ett tillfälle till flykt, men Muna och de bakom honom stående arbetarna fordrar, att hans rättegång avgöres, vilket förvisso skulle, vara av stort gagn för den revolutionära idéen i Tjeckoslovakien. Rättegångsmaterialet mot Muna är mycket svagt; det föreligger egentligen ingenting annat än ett brev från Bela Kun till Muna, en skrivelse, som ej en gång kommit adressaten till handa; och den digra anklagelseskraften rör sig, utom med allmänna nationalistiska fraser, mera omkring dr. Smerals namn, vilken f. n. vistas utrikes, än omkring den anklagades, ty dr. Smeral skildras här såsom den rätte intellektuelle upphovsmannen till den tjeckiska bolsjevismen.

Myndigheterna ger sig god tid med rättegången. Åklagaremakten väntar troligtvis på ankomsten av de sibiriska legionärerna, som skall förebringa mera bevismaterial mot Muna. Klados gruvarbetare tillställde i Prag – Klado ligger ungefär 6 timmars landsväg från huvudstaden – en stor demonstration för Muna, och i början av hösten gick de i sträjk, fast beslutna att icke återvända till arbetet, förr än Munas rättegång blivit avgjord. Men arbetarna lät sig rubbas i sitt beslut genom illistiga förespeglningar. Visserligen fastställdes av regeringen en bestämd termin – jag vill minas det var den 31 okt. – då den långdragna undersökningen skulle vara avslutad. Löftet blev också infriat, men slutet på undersökningen har ännu icke blivit det samma som påbörjandet av själva processen, och rättegångsförhandlingarna uppskjutes under förevändning av nya tekniska svårigheter vecka efter vecka ända till den dag, som i dag är.

Munaprocessen står i nära samband med den ungerska revolutionen. Den gången höll tjeckoslovakerna en demarkationslinje besatt. Den som har överkommandot i republiken är ingen tjeck utan den franske generalen Pellé, tillsatt av ententen. Utan att man egentligen visste, hur det gick till, råkade man vid den ungerska gränsen i handgemäng, och ungrarna besatte en avsevärd del av Slovakien. De tjeckoslovakiska regeringskretsarna och den borgerliga pressen framställde saken så, att det i Ungern över huvud taget ingalunda är frågan om socialism; rådssystemet är endast en slags förevändning för den gamla magyariska chauvinismen, och Karolyi har frivilligt överlämnat makten åt bolsjevikerna, endast emedan han hoppas, att de under denna nya ”etikett” skall pånyttföda den forna magyariska imperialismen; magyarerna har baslugt överfallit Slovakien i avsikt att ånyo lägga det under det gamla oket. Dessa skildringar vann desto mer tilltro, som även det socialdemokratiska partiets centralorgan ”Pravo Lidu” ställde sig på ståndpunkten av statens försvar mot den yttre fienden. Först efter den kramarska regeringens störtande, då den tjeckiska bourgeoisin ställt sig i häftig opposition mot den nuvarande regeringen, yppade f. d. finansministern, den hämndgirige dr. Rasin, för parlamentet hur saken egentligen tillgätt: befallningen att överskrida demarkationslinjen gavs icke av ungrarna utan av den dåvarande ministern för det tjeckoslovakiska nationalförsvaret, nationalsocialisten Klofac; och de tjeckoslovakiska regementena satte sig i marsch mot det rent magyariska kolområdet Salgo Tarjan. Det som då skedde i samförstånd med herr Pellé eller på Frankrikes befallning; och att den tjeckoslovakiska republiken skulle göra sig betald för sin hjälp vid tillintetgörandet av ”bolsjevismens hydra” medelst främmande egendom, d. v. s. med kolgruvorna i Salgo Tarjan, om detta behöver icke utförligt ordas. Så kom det sig, att de tjeckoslovakiska soldaterna, utan att själva ha reda på, vilken roll de spelade, för andra gången uppträdde som kontrarevolutionärer. Efter Ryssland var det Ungerns tur. Om den tjeckoslovakiska republiken kände sig stå i tacksamhetsskuld till ententen för sin befrielse från det habsburgska oket, så har denna skuld på ett fruktansvärt sätt blivit betald genom en evärdelig smålek, genom den outplånliga skammen, att en genom revolution till makten kommen stat låtit begagna sig såsom redskap och bödelsdräng vid undertryckandet av en annan nation. Men utan tvivel skall Frankrike ännu ett par gånger framlägga skuldsedeln för ”befrielsen”, och utan tvivel skall den tjeckoslovakiska regeringen ännu ett par gånger stå färdig att betala kravet. Som i det ryska, så ock i det ungerska fallet har de tjeckoslovakiska arbetarna och soldaterna blivit oerhört bedragna och förrådda. Det ungerska äventyret var dock allt för kortvarigt, för att proletariatet skulle haft tid att genomskåda de rätta motiven, och avslöjandet kom för sent. Agitationen av ett litet fåtal, om det verkliga läget okunniga kommunister slogs ihjäl av den nationalistiska yran och nationalförsvarets ”lotteri”.

Detta skulle i det stora hela vara de viktigaste händelserna under fjolåret.

Om den politiska differentieringen och det ekonomiska läget skulle man kunna anföra följande data.

Det partipolitiska livet har mycket förenklats efter revolutionen; alla borgerliga partier likviderade och bildade det enhetliga nationaldemokratiska partiet under Kramars ledning. Partiet är, vad röstetalet beträffar, det svagaste av de fem tjeckoslovakiska partierna, men det är kapitalstarkt, innehar ledningen vid universitetet, vid nationalteatern och andra kulturella institutioner, är, journalistiskt sett, bäst utrustat och grupperar omkring sitt centralorgan "Narodni Listy" lärda män och skriftställare, som visserligen, i avseende på sin betydelse, tillhör gårdagen men dock har välklingande namn. Nationaldemokratien är nationalistisk och imperialistisk, dess högra flygel t. o. m. interventionistisk. Under dess beskydd arbetar i Prag Denikins agent Jefimowski tillsammans med en hop andra äventyrare, som genom sin tidning "Slawjanskaja Zarja" förser den borgerliga pressen i Tjeckoslovakien med de oerhördaste och vansinnigaste underrättelser om Sovjetryssland, och som i Prag, efter allt att döma, också har en värvningsbyrå för Denikins armé.

Det klerikala partiet har nu börjat kalla sig folkpartiet. I Böhmen har det visserligen de fåtaligaste anhängarna, men det utövar ett starkt inflytande i Mähren, och ett ännu starkare i det i kulturellt hänseende tillbakablivna Slovakien. Det är ett småborgerligt-reaktionärt parti; och de hierarkiska spetsarna, som berövats sin makt, drömmer omöjliga monarkistiska drömmar. Den slovakiska delen av detta parti fordrar av lätt begripliga skäl en långt utsträckt självstyrelse för detta land, en grupp önskar t. o. m. anslutning till det monarkistiska Ungern. Agrarpartiet, som nu kallar sig "den böhmiska landsbygdens republikanska parti", utgöres av medelklass- eller välmående bönder. Även detta parti har en liten interventionistisk flygel. Partiet är förmöget, nationalistiskt och imperialistiskt och behärskade större delen av landsorten ända till tiden för de senaste kommunalvalen Det tjeckoslovakiska socialistiska partiet – förut nationalsocialisterna – är ett småborgerligt parti (arbetets samvärkan med kapitalet) med en mycket stark falang av nationalistiskt sinnade arbetare. Till de tjeckoslovakiska socialisterna anslöt sig kort före revolutionen de kommunistiska anarkisterna, som nu bilda partiets längst åt vänster stående flygel. Dessa var i Böhmen de första, som hade mod att i sitt utmärkt väl redigerade kulturveckoblad "Cerven" hälsa den proletära ryska revolutionen välkommen. Vad den böhmiska allmänheten verkligen vet om bolsjevismen, det vet den huvudsakligen genom denna tidning. Anarkisterna utöva ett icke ringa inflytande inom de nordböhmiska koldistrikten.

Det ojämförligt starkaste partiet är det tjeckoslovakiska socialdemokratiska arbetarpartiet. Det har över en halv miljon politiskt organiserade medlemmar. Men antalet av fackligt organiserade är dock mycket större, alldenstund varje arbetare i Tjeckoslovakien är förpliktad att ansluta sig till den ena eller andra fackorganisationen.

Dessa är de politiska organisationer, som man i egentlig mening har att räkna med. Modråceks "framstegsvänliga socialister" med deras negativa antibolsjevistiska program, är utan någon betydelse. Av Masaryks forna realistiska parti återstår blott ett litet fåtal. Flertalet övergick antingen till nationaldemokratien eller till de socialistiska partierna. Före de senaste valen bildades också ett litet yrkesparti, bestående av hantverkare och idkare av småindustri.

I den tjeckoslovakiska republiken härskar en nationell diktatur av tjecker och slovakier. Nationella minoriteter tillåtas varken i parlamentet eller i regeringen. Det har visserligen sagts, att tyskarna icke erkänt republiken, att gränserna för den magyriska minoriteten ännu icke äro bestämda, och att en del av det polsktalande Schlesien blivit besatt med polska trupper. Men i själva verket rör sig frågan blott om att genomföra en statsförfattning, utan inblandning från de nationella minoriteternas sida. Detta har också skett. Men trots parlamentets och regeringens nationella enhet arbetar dessa båda institutioner under stora svårigheter. Tusars regering har till höger nationaldemokraternas och de klerikalas reaktionära opposition, till vänster den socialistiska oppositionen från de radikalaste socialdemokraterna och från nationalsocialisternas anarkistiska falang. Men den bryr sig icke särdeles mycket om

denna dubbla opposition, ty den vet, att trycket från höger utjämnas genom trycket från vänster, så att den själv kommer att sitta så mycket säkrare i sadeln. Denna regerings enda mål är att konsolidera och att inåt och utåt stärka den borgerliga republiken. Till detta ändamål beviljar den socialisterna moderata sociala reformer, den ser genom fingrarna med agrarernas livsmedelsgulascher och nationaldemokraternas affärssvindlerier, och den beviljar ententen och kapitalisterna allt, vad de rimligtvis kan begära. Denna regering, som försöker göra alla till lags, är den personifierade karaktärslösheten. De första valen till parlamentet skall förrättas i slutet av april, och i nationalförsamlingen kommer då att inväljas representanter för de sammanlagt till 3½ millioner uppgående nationella minoriteterna, som till det nuvarande kaos kommer att lägga ett nytt, nationalitetsfrågornas, kaos. Det vill därför till en stor portion optimism att kunna tro, att detta parlament skall bliva i stånd att arbeta och lösa de för proletariatet livsviktiga frågorna.

Vad förvaltningen beträffar, är den säkerligen bättre än i Polen och Jugoslavien och ojämförligt mycket bättre än i Tyskötterrike, men dock i det stora hela lika usel, som i allmänhet i Central-Europa. Mycket litet produceras. För affärsmännen är det mycket lättvindigare att spekulera i råmaterial; förtjänsten blir då betydligt större än vid tillverkning och produktion, där den kan taxeras och skatter påläggas. Även arbetslusten hos arbetarna lämnar åtskilligt övrigt att önska, emedan de icke längre vilja överanstränga sig för sina utsugare. Dessutom är hela Centraleuropa ett ententkapitalisterna tillhörigt utsugningsområde. Tyskötterrike, vars penningvaluta i slutet av januari stod ungefär fem gånger så lågt som Tjeckoslovakiens, är redan helt och hållet exploaterat; nu kommer turen till den tjeckoslovakiska republiken. En dollar, som före kriget kostade ungefär 5 österrikiska kronor är nu värd 120 tjeckoslovakiska och 600 tyskötterrikiska kronor. Under sådana omständigheter kan ententkapitalet köpa allt, vad som är värt att köpas. Och i själva verket har redan övervägande antalet av de tjeckoslovakiska industriella företagen övergått i ententkapitalisternas händer. Även en stor del av de borgerliga insåg – naturligtvis från sin egen nationalistiska synpunkt – faran av, att allt i landet, som till äventyrs hade något värde, inköptes på ett fåtal händer, och den härigenom hotande faran av befolkningens utarmande, och vände sig därför, i naiv tro på den demokratiska regeringens allmakt, med en interpellation till denna. Regeringen står naturligtvis vanmäktig, ty varje försök att förbjuda engagerandet av främmande kapital i landet skulle ententen betrakta såsom en fientlig handling och draga konsekvenserna därav. Men begynnelsen av ententkapitalisternas industriella aktion har en ännu mycket viktigare betydelse för förvaltningen och i politiskt avseende. Strax under de första dagarna efter den 28 oktober 1918 blev alla stora lantegendomar konfiskerade och nationaliserade. Samma förfaringssätt ämnade man senare använda mot storindustrien och bankerna, och de socialistiska partierna hade redan fått löfte härom, åtminstone vad kolgruvorna och järnindustrien beträffar. Men man gjorde sig ingen brådska. Under tiden inköpte ententkapitalisterna en stor del av aktierna, och så strandade hela nationaliseringsplanen och kan icke mer tillämpas i republiken! Tjeckoslovakien blir så småningom en ententkoloni. Men kapitalisterna på andra sidan atlanten icke blott göra inköp. För ej länge sedan ingicks en överenskommelse mellan ett angloamerikanskt konsortium och de böhmiska textilindustriidkarnes förbund, enligt vilken dessa uthyrde alla sina fabriker till det ovannämnda konsortiet. Överenskommelsen var, av allt att döma, en s. k. god affär, med vilken alla var nöjda. Arbetet i de böhmiska textilfabrikerna hade avstannat på grund av bomullsbrist och affärsmännen hade ingen förtjänst; men nu skulle de åtminstone få hyran betäckt. Textilarbetarna gick utan arbete; men nu skulle bomull anskaffas, och de skulle få sin avlöning. Men vilka som var mest tillfreds, var självklart de amerikanska och engelska kapitalisterna. Saken förhåller sig nämligen så: ingen amerikansk arbetares avlöning understiger 2 dollar om dagen. Men 2 dollar är lika mycket som 240 tjeckoslovakiska kronor. Detta är ren vinst för kapitalisten, ty det betyder i själva verket blott litet, om han anskaffar den färdiga varan eller endast råmaterialet från Amerika till Europa. Men då man gör en så ”god

affär”, måste det dock finnas någon, som får sitta emellan. Och det är, förutom konsumenterna, den amerikanske textilarbetaren, som hans böhmiske kamrat berövar hans arbete eller åtminstone nedpressar hans lön Den tjeckiske arbetaren, som, i politisk tjänstgöring hos ententen, med vapen i hand kämpat mot sina kamrater i andra länder, fräntager dem nu, genom ekonomisk drängtjänst åt ententen, också deras bröd. En sorglig tavla!

Liksom den ekonomiska och den inrikes politiken bestämmes också den tjeckoslovakiska utrikespolitiken av en tentkapitalisternas vilja och intressen. Det har redan förut här talats om de tjeckoslovakiska legionernas uppträdande gentemot den ryska och ungerska revolutionen. Men det finnes ännu en annan utrikespolitisk fråga, som starkt påverkas av ententen, en fråga, som samtidigt bevisar, hur enfaldigt det är att anlägga den nationella måttstocken på alla gränstvister. Redan vid revolutionens början besatte Polen en del av Schlesien. Detta område visar en blandning av åtskilliga språk (polacker, tyskar, tjecker, judar), men polska språket är övervägande. Men frågan rörde sig emellertid icke om etnografiska spörsmål utan om kolgruvorna i Karwin. Mellan polackerna och tjeckerna uppstod en väpnad konflikt, i vilken ententen ingrep och bestämde en demarkationslinje, på vilkens polska sida skulle ligga det karwinska koldistriktet, och på den tjeckoslovakiska sidan Ostrau, ett av de största järnverken i Europa. Men Ostrau kan endast med svårighet reda sig utan kolen från Karwin. Ententen har bestämt, att det av Polen besatta områdets nationalitet skall avgöras genom en folkomröstning. Därhän har det visserligen icke ännu kommit, men den tyska, judiska och tjeckiska befolkningen har redan förklarat sig för Tjeckoslovakien; och även en del polacker, som vet med sig att Ostrau är deras naturliga centrum, och att de lever på industrin i Ostrau, försöker lösa denna rent ekonomiska fråga genom att utslunga parollen: ”vi är inga polacker, utan schlonsaker” (d. v. s. schlesiska patrioter). Men den kloka ententen uppskjuter folkomröstningen från månad till månad och behåller genom förespeglingar och hotelser både polacker och tjecker till sitt förfogande. I förhoppningen, att Polen skall bli ett bålverk mot bolsjevismen, tyckes ententen under sista tiden mer vilja gynna den polska imperialismen än den tjeckiska; och dessutom inser den, att kolen från Karwins gruvor kan köpas billigare av polackerna, vilkas penningvaluta är ännu lägre än tjeckernas. I den ”etnografiska” striden mellan Polen och Tjeckoslovakien står ententmillionärerna och skrattar, ty utan ringaste tvivel skall de till slut lägga vantarna på både Karwin och Ostrau.

Korteligen sagt: vart man än vänder sig i Tjeckoslovakien, ser man ansiktet av en ententkapitalist. En koloni i ordets rätta bemärkelse. Och det väntar sig också varje kolonis fruktansvärda kommande öde. För arbetarna även i detta lilla land, som helt stolt kallar sig den tjeckoslovakiska republiken, finnes blott en enda räddningsmöjlighet: den proletära revolutionen. Och de ekonomiska förhållandena tränger sig på dem med en kraft, som dag för dag stegas. Åttatimmarsdagen, maximipriserna, driftsråden och allt vad de heter dessa vackra reformer, tyvärr mera på papperet än i verkligheten. med vilka regeringen försöker tillfredsställa arbetarna, kan ingenting ändra i sak. Omständigheternas maktspråk är mycket starkare, och på flertalet av det tjeckoslovakiska proletariatet har den ryska revolutionen redan öppnat ögonen. Och de, som i dag icke är revolutionärer, blir det i morgon. Ännu i närvarande stund är det blott frågan om de bekanta ”marxistiska jordemödrarne”, som även hos oss skall påskynda födelsen av den nya världshushållningen och förkorta dess födslovånda ... Partidagen skall bli det första manande ropet till kamp.

Prag.

I. O.

(Ur ”Kommunistiska Internationalen”, N:o 10.)

Innehållsförteckning till tidskriften [Den Kommunistiska Internationalen](#)